

بررسی تأثیر سرمایه فرهنگی بر احساس امنیت شهروندان شهرستان‌های استان مازندران

تاریخ پذیرش: 1397/04/13

تاریخ دریافت: 1396/02/25

علی‌اصغر عباسی اسفجیر¹، هادی رازقی مله²

از صفحه 109 تا 148

چکیده

زمینه و هدف: هدف اساسی در پژوهش حاضر پاسخگویی به این است که میزان احساس امنیت در شهروندان 18 ساله و بالاتر مراکز شهرستان‌های استان مازندران چه اندازه است. همچنین در این پژوهش سعی می‌شود تا تأثیر سرمایه فرهنگی و ابعاد آن بر احساس امنیت مورد مطالعه قرار گیرد.

روش‌شناسی: این پژوهش با روش پیمایش اجرا شده است. جامعه آماری این پژوهش تمامی شهروندان 18 سال و بالاتر استان مازندران می‌باشد. حجم نمونه پژوهش شامل 1100 نفر می‌باشد که با استفاده از روش نمونه‌گیری متناسب با حجم انتخاب شده‌اند.

یافته‌ها: یافته‌های حاصل از رگرسیون خطی چند متغیره به روش گام به گام نشان داده است که متغیر سرمایه فرهنگی عینیت یافته (0/332) و متغیر سرمایه فرهنگی تجسم یافته (0/139) به ترتیب، بیشترین و کمترین تأثیر را بر متغیر احساس امنیت دارند. باید اضافه نمود که از بین سه متغیر وارد شده به معادله رگرسیونی (سرمایه فرهنگی عینیت یافته، سرمایه فرهنگی نهادینه شده، سرمایه فرهنگی تجسم یافته)، هر سه متغیر در معادله باقی مانده است. لازم به ذکر است که تأثیر تمام متغیرهایی که در معادله باقی مانده‌اند (سرمایه فرهنگی عینیت یافته، سرمایه فرهنگی نهادینه شده، سرمایه فرهنگی تجسم یافته) بر متغیر وابسته احساس امنیت مثبت است.

نتیجه‌گیری: سرمایه فرهنگی (سرمایه فرهنگی عینیت یافته، سرمایه فرهنگی تجسم یافته، سرمایه فرهنگی نهادینه شده) دارای تأثیر مثبت بر احساس امنیت (امنیت اجتماعی، امنیت فرهنگی، امنیت سیاسی، امنیت اقتصادی) می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: امنیت اجتماعی، امنیت فرهنگی، امنیت سیاسی، امنیت اقتصادی، سرمایه فرهنگی.

1 - عضو هیأت علمی گروه علوم اجتماعی واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران asfajir@hotmail.com

2 - دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی مسائل اجتماعی ایران، دانشگاه کاشان (نویسنده مسئول) razeghi.hadi@gmail.com

احساس امنیت به قلمروهایی از حریم افراد و گروه‌های اجتماعی جامعه مربوط می‌شود که در تعامل با یکدیگر، ارتباط با جامعه و سازمان‌های اجتماعی و نهادهای حکومتی معطوف می‌گردد که به طور مستمر و در طول زندگی روزمره اعضای جامعه با این پدیده در حوزه‌ها و قلمروهای مختلف روبرو می‌شوند و زندگی آن‌ها مستلزم ارتباط در این عرصه‌ها می‌باشد. با توجه به این امر مولار معتقد است که «امنیت در مفهوم عینی آن اندازه‌گیری فقدان تهدید علیه ارزش‌ها و در مفهوم ذهنی به فقدان احساس ترس از این که چنین ارزش‌هایی مورد حمله قرار خواهد گرفت اشاره دارد. امنیت توانایی جامعه در دفاع از خصوصیات و ویژگی‌های اساسی خود در برابر تغییرات و تهدیدات واقعی و احتمالی است، امنیت اجتماعی زمانی مطرح می‌شود که جوامع احساس می‌کنند هویت‌شان در خطر است» (مولار،¹ 2000: 1).

در یک پیمایش ملی نتایج احساس امنیت برای کل جامعه ایران نشان می‌دهد که «52 درصد از افراد دارای احساس امنیت اجتماعی زیادی، 27 درصد متوسط و 21 درصد دارای احساس ناامنی اجتماعی هستند. این میزان برای استان‌های خراسان بدین‌گونه است که 43/6 درصد افراد دارای احساس امنیت اجتماعی زیاد، 32/2 درصد امنیت متوسط و 24/2 درصد احساس بی‌امنیتی اجتماعی می‌کنند. ملاحظه می‌شود که این میزان کمتر از میانگین احساس امنیت کل کشور است. همچنین از دیگر نتایج این پژوهش این است که 21 درصد افراد احساس ناامنی را کم اهمیت و حدود نیمی (56 درصد) احساس امنیت را مشکل اصلی تلقی می‌نمایند (عظیمی‌هاشمی، 1384: 190). با توجه به این نتایج، می‌توان اشاره به این کرد که عوامل متعددی در ایجاد احساس ناامنی دخالت دارد که می‌توان به مواردی چون کاهش باور عمومی نسبت به مجریان، برقراری و حفظ نظم، وجود فرهنگ شفاهی با کارکرد قوی، ایجاد شایعه در بین مردم، فقدان نظام آموزشی و اطلاع‌رسانی فعال جهت ارتقاء دانش و بینش امنیتی جامعه اشاره کرد.

لزوم توجه جدی به ارتقای احساس امنیت اجتماعی از طریق بهبود عوامل اجتماعی نظیر سرمایه فرهنگی در بین شهروندان قشرهای مختلف با تکیه بر پژوهش‌های

1 - Moller

کاربردی و مطالعات نظری از اهمیت بسزایی در جامعه در سطح استان و کشور برخوردار است.

نخست شتاب گرفتن حرکت امنیت ملی، اجتماعی، سیاسی و فردی-روانی در کشور در طی سالیان اخیر و گام‌هایی که از طرف مراجع سیاست‌گذاری و اجرایی کشور برای هرچه هموارتر نمودن مسیر این حرکت به عنوان پیش نیازهای توسعه برداشته شد. تعدادی از واحدهای سیاسی امنیتی، قضایی، انتظامی و نظامی را به سمت و سوی استفاده از روش‌های نوین ارتقاء امنیت اجتماعی پیشگیری از آسیب‌ها و جرایم اجتماعی سوق داد و تعدادی دیگر نیز را آماده اقدام در این زمینه نموده که از مهم‌ترین اقدامات می‌توان به دوره‌های آموزشی امنیت اجتماعی، اجرای طرح‌های پژوهشی متناسب با آن، مبارزه علنی با افراد اخلاص‌گر از طریق اجرای فراگیر طرح‌های امنیت اجتماعی و همایش‌های امنیت و ... اشاره نمود و دارا بودن عوامل نظامی و انتظامی پیشرفته در داخل کشور بدون سرمایه فرهنگی، محیط‌های اجتماعی و سیاسی را در رسیدن به امنیت اجتماعی مطلوب یاری نخواهد کرد؛ چراکه کسب امنیت اجتماعی در گرو افزایش سرمایه فرهنگی توأم با فعالیت‌های وسیع فرهنگ‌سازی در قبال زندگی اجتماعی و جهت دادن به آن‌ها در راستای اعتلای روز افزون احساس امنیت اجتماعی به صورت مستمر در پژوهش‌ها پیشنهاد شده که در واقع مورد تأیید نظریه‌پردازان اجتماعی و سیاسی نیز قرار گرفته است. لذا لزوم توجه جدی به ارتقاء و تقویت امنیت از اهمیت بسزایی برخوردار است.

پس امنیت اجتماعی از مقولات جامع و فراگیری است که در سطوح مختلف یک جامعه مطرح بوده است و ارتباط تنگاتنگ با سرمایه فرهنگی دارد و امنیت اجتماعی مطلوب در جامعه‌ای امکان‌پذیر است که شهروندان آن در تمامی سطوح دارای سرمایه فرهنگی غنی از کلیه جوانب امور باشد و برای نیل به آن باید مدیران و کارکنان واحدهای انتظامی و نظامی بر اساس اجرای پژوهش‌های علمی در زمینه‌های مختلف ارتقاء امنیت و بالاخص ارتقای سرمایه فرهنگی در بین شهروندان خود به عنوان وظیفه اصلی خود توجه خاصی مبذول نمایند. چرا که از عوامل مهم بهبود امنیت و ارتقاء احساس امنیت و افزایش سرمایه فرهنگی می‌توان به سرمایه‌گذاری در پژوهش‌های بنیادی، پایه‌ای و کاربردی اشاره و در این صورت است که جوامع برای نیل امنیت اجتماعی به عنوان پیش نیاز توسعه

اقتصادی و اجتماعی می‌توانند همگام با تغییرات نوین گردند و در واقع مدیران به عنوان طراحان، هدایت‌گران و اداره‌کنندگان اصلی واحدهای امنیتی، قضایی، سیاسی و انتظامی با اتخاذ راهکارهایی اثر بخش مبتنی بر نتایج پژوهش‌های منسجم در ارتقای سرمایه فرهنگی و امنیت هرچه بیشتر و بهتر تلاش نمایند و به تبع آن، جوامع خود را کارآمد، مفید و مثمر ثمر به حال جامعه بسازند.

احساس امنیت افراد با بسیاری از عناصر اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، و فرهنگی جامعه ارتباط می‌یابد. احساس امنیت فرایندهای روانی و اجتماعی است که اکثر اعضای جامعه بر اساس نیازها، علایق، خواسته‌ها و توانمندی‌های شخصیتی و روانی خود در ایجاد و از بین بردن آن نقش اساسی دارند.

بنابراین اهمیت بررسی و شناخت ابعاد زوایای احساس امنیت در شهرهای استان مازندران از این جهت ضرورت دارد که کنشگران در انجام کنش با مراجعه به ذهنیت روانشناختی و تاریخی خود به تصمیم‌گیری و انجام کنش اقدام می‌نماید، لذا ارزیابی و احساس کنشگران از فضای کنش نقش بستری و زمینه‌ساز در این تصمیم‌گیری ایفاء می‌نماید، چرا که رابطه بین ساختارهای عینی (امنیت) و صورت‌های ذهنی (احساس امنیت) مبنای تصمیم‌گیری افراد می‌باشد.

بیان مسأله

امنیت، مفهومی است بسیار پیچیده که به عنوان مفهوم و واقعیتی اجتماعی، لایه‌های زیادی را به دور هسته اصلی خود دربرگرفته است. این چندلایه‌گی در واقع بسیاری از متفکرین را به این نتیجه رهنمون کرده است که یافتن تعریف قطعی و بدون چون و چرا برای امنیت بسیار دشوار بوده و به عبارتی دیگر به ارائه‌ی تعاریفی نسبی از آن مبادرت ورزیده‌اند. این تعاریف نسبی گویای این واقعیت هستند که واقعیت امنیت را تنها می‌توان در یک متن، در بستر یک جامعه، تعریف کرد و ارائه تعاریف انتزاعی و ظاهراً علمی ممکن است چندان مفید فایده نباشد. با همه این اوضاع و مشکلاتی که بر سر تعریف امنیت وجود دارد، اما امنیت یک واقعیت لازم و ضروری برای هر اجتماع یا جامعه‌ای است. با مروری تاریخی بر جوامع درمی‌یابیم که امنیت همواره یکی از مسائل اساسی و حیاتی آنها بوده و هست. شاید بتوان گفت جوامع از ابتدای پیدایش، با دو

گونه تهدید روبرو بوده‌اند: 1- تهدید از بیرون 2- تهدید از درون. به عبارت دیگر دشمنان خارجی و هرج و مرج طلبان همیشه تهدیدهای بالقوه یا بالفعلی بوده‌اند که آرامش و امنیت جامعه را با خطر روبرو کرده‌اند. اما نکته جالب اینجاست که هم در تعریف امنیت و هم در نظریات و راهکارهای اجرایی امنیت، به طور سنتی عمدتاً جهت‌گیری‌های خارجی مورد تأکید بوده است (بلندیان، 1379). یک دلیل این قضیه شاید به این امر برگردد که نظریه‌ها و تعاریف امنیتی محصول عقاید و آرای متفکران غربی است. و این متفکران، احتمالاً به دلایلی مثل گفتمان‌های حاکم که معمولاً شرق‌شناسانه هستند؛ دشمنان امنیت خود را معمولاً در خارج از مرزهای کشور خویش می‌جسته‌اند. بنابراین با اطمینان به عدم وجود تهدید جدی از داخل کشور، نظریات خود را ناخودآگاه و یا خودآگاه معطوف و متوجه کشورهای خارجی کرده‌اند. اما مباحث فوق یک واقعیت را که ناشی از نسبی بودن تعریف پدیده امنیت است نادیده می‌گیرد. بنابر اصل پیچیدگی و قطعی نبودن تعاریف امنیت، تعبیر و مصداق‌های بحث امنیت فوق‌العاده سیال و گوناگون است. اما با وجود این مباحث فوق بر یک محور اساسی و اصلی دور می‌زند که در واقع همان دولت - ملت است (بلندیان، 1379). اما با توجه به مسئله عدم قطعیت، امروزه دیگر نمی‌توان امنیت را صرفاً در سطح رسمی و دولتی و براساس ملاحظات تنگ‌نظرانه و سخت‌افزاری تعریف کرد. بنابراین لازم است امنیت به سوی دربرگیری سایر ابعاد امنیت علاوه بر بُعد رسمی و دولتی آن حرکت کند.

هدف از امنیت اجتماعی، یا معنای امنیت اجتماعی، بیشتر از آنکه امری سیاسی، نظامی باشد واقعیتی اجتماعی است که معمولاً ریشه در ویژگی‌های تاریخی یک جامعه یا برخی گروه‌های آن دارد (افتخاری، 1381). این واقعیت حفظ ارزش‌های دیرین اجتماعی‌ای است که به ارث، به گروه‌های مختلف جامعه رسیده است. در امنیت اجتماعی، منافع عمومی وارد صحنه می‌شوند که بین دو واقعیت فرد و دولت قرار دارند. این منافع جدیدالورود قائم به وجود گروه‌ها و دسته‌های اجتماعی است که هر کدام کلیت و واحدی خاص را تشکیل می‌دهند. گروه‌های مختلف قومی، نژادی، مذهبی، سنی، جنسی و ملی از جمله گروه‌هایی هستند که در این مقوله قرار می‌گیرند. این گروه‌ها پژوهشگران و مسئولان مباحث امنیتی را وادار کرده‌اند که فایل جدیدی را برای الگوی امنیت باز کرده و آن را از حالت دوقطبی فرد و دولت خارج کنند. این حوزه

جدید حول محور امنیت اجتماعی می‌چرخد. امنیت اجتماعی نیز خود محوری اساسی دارد به نام هویت. هویتی که بیشتر از آنکه فردی باشد، امری جمعی است. در فاصله میان فرد و دولت، گروه‌ها یا اجتماعاتی قرار دارند که خواهان امنیت اجتماعی و حفظ هستی و هویت خود هستند (کاظمی‌پور، 1376). به قول «ویور»¹ «تئوری امنیت اجتماعی بر هویت‌های جمعی و در مقیاس بزرگ مانند هویت‌های مذهبی و هویت‌های قومی متمرکز است که کارایی و وظایفی مستقل از دولت دارند. پس هویت مفهوم محوری امنیت اجتماعی است و اصولاً امنیت اجتماعی زمانی مطرح می‌شود که جامعه یا گروه‌های خاصی نسبت به هویتش احساس خطر کند. بدین ترتیب با روشن شدن مفهوم امنیت اجتماعی، ممکن است در سطح مختلف به آن پرداخته شود. سطوحی که از گروه‌های بسیار کوچک شروع و به کل جامعه ختم می‌شود. در خردترین سطح این طیف امنیت اجتماعی، در معنای ساده آن، یعنی فقدان تهدید نسبت به هویت یک گروه کوچک قومی، مذهبی و ... و در کلان‌ترین سطح، امنیت اجتماعی به معنای مصونیت جامعه در مقابل انواع تهدیدهای هویتی ناشی از فرایندهای جهانی شدن، امریکایی شدن، غرب‌زدگی و ... است.

تعاملات انسانی در حوزه زندگی اجتماعی در چهار حوزه اصلی (اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی) صورت می‌گیرد، که موجب تداوم پایدار زندگی خواهد شد. این تداوم در عرصه زندگی اجتماعی بدون مشارکت پایدار عوامل مختلف از جمله پارامترهای (سیاسی فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و....) میسر نخواهد بود.

با توجه به این عوامل، وجود امنیت در قالب مصادیق بیرونی و عینی² در چارچوب رعایت نظم و کنترل اجتماعی از مشارکت پایدار شهروندان و نهادهای حکومتی و دولتی قابل مطالعه و ارزیابی می‌باشد. در مقابل مطالعه احساس امنیت یک بُعد ذهنی³ و مفهومی درونی است، که در بین گروه‌های اجتماعی در جامعه ما از اهمیت بسیاری برخوردار است.

1- Veior

2-Objective

3- Subjective

در واقع فقدان عوامل تهدیدکننده فردی و احساسی که به این گروه اجتماعی در جهت به خطر افتادن امنیت شان بدست می‌دهد، باعث می‌شود عدم وجود احساس درونی ناامنی شکل گیرد، که این امر در ساختار کلان شهرهای جامعه ما باعث بروز پیامدهای آسیب‌شناختی اجتماعی شده و باعث تقویت کاهش اعتماد و سرمایه اجتماعی در زندگی اجتماعی شهروندان نسبت به جامعه شده است.

در این زمینه می‌توان خاطر نشان کرد که احساس امنیت می‌تواند با امنیت یا همان نظم اجتماعی که در سطح هر جامعه‌ای باید باشد تناسب واقعی داشته باشد، یا متناسب نباشد، یعنی در شرایطی که امنیت عینی در جامعه معنا و مفهومی نداشته باشد، فرد یا گروه اجتماعی می‌تواند هم احساس امنیت بنماید، یا این که آنقدر در سطح جامعه عوامل ایجادکننده امنیت بسیار پایدار است که فرد یا گروه اجتماعی احساس امنیت نمی‌کند. «بدون تردید احساس امنیت مقدمه لازم برای حیات هر نظام سیاسی و اجتماعی است و دولت‌ها هزینه، زمان و امکانات وسیعی را برای تأمین آن صرف می‌کنند. مقوله احساس امنیت به مثابه یک آرمان و واقعیت به عنوان یکی از حقوق اساسی مردم مطرح است و در نهایت ره‌آورد مجموعه‌ای از تعاملات و نیز تعاون و سازگاری بین اجزاء مختلف نظام اجتماعی می‌باشد» (احمدی و اسمعیلی، 1389: 170).

وجود احساس امنیت یا امنیت ناشی از ارزش‌های جدید و نظام ارزشی حاکم بر جوامع که سلول‌های بنیادی و منظومه هویتی جامعه را در بر می‌گیرد، هسته اساسی امنیت را شامل می‌شود، تحول در ارزش‌ها زمینه‌ساز بحران‌های مختلف از جمله فقدان احساس امنیت برای گروه‌های اجتماعی آسیب‌های اجتماعی و بحران هویت خواهد شد، که این امر با پیامد خطر هستی و کیان جامعه رابطه مستقیم دارد. بنابراین «امنیت در خود حامل معانی اطمینان، عدم خوف، در امان بودن و نهراسیدن است. یعنی احساس امنیت (حالات و موقعیت‌های ذهنی) تا ایمنی و اطمینان خارجی (موقعیت‌های عینی و بیرونی) در این واژه نهفته است (مودن جامی، 1378: 19).

احساس امنیت به عنوان زمینه و بستر قضاوت شهروندان و گروه‌های اجتماعی از زوایای مختلف قابل مطالعه است؛ در واقع احساس امنیت را می‌توان در سطح فردی در حوزه روانشناسی و در سطح جمعی در حوزه جامعه‌شناسی مورد تعمیق قرار داد. «از دیدگاه جامعه‌شناسی احساس امنیت در واقع یک تولید اجتماعی است، یعنی همه

نهادهای اجتماعی در شکل‌گیری آن نقش دارند با این دید طبیعتاً همه ارکان جامعه از جمله حاکمیت، پلیس و... در تولید و ارتقای سطح آن نقش کلیدی و لاینفک دارند» (رضایی، 1385: 5).

با توجه به پژوهش‌های انجام شده در حوزه امنیت، عوامل بسیاری می‌توانند در میزان کاهش و یا افزایش میزان احساس امنیت شهروندان مؤثر باشند، اما در این پژوهش، از میان مجموعه عواملی که بر احساس امنیت تأثیرگذار هستند، به سرمایه فرهنگی توجه شده است. لذا هدف اساسی در پژوهش حاضر پاسخگویی به این مهم هست که میزان احساس امنیت در شهروندان 18 ساله و بالاتر مراکز شهرستان‌های استان مازندران چه اندازه است. همچنین سعی می‌شود تا تأثیر سرمایه فرهنگی و ابعاد آن بر احساس امنیت مورد مطالعه قرار گیرد و در پایان پیشنهادهای برای افزایش میزان احساس امنیت شهروندان مراکز شهرستان‌های استان مازندران ارائه می‌شود.

مبانی نظری

سرمایه فرهنگی

بورديو

بورديو در بحث از اشکال سرمایه، سه نوع سرمایه را بر می‌شمارد: 1) سرمایه فرهنگی 2) سرمایه اجتماعی 3) سرمایه اقتصادی. او سرمایه فرهنگی را دارای سه شکل مختلف می‌داند: الف) حالت متجسد¹ یعنی به شکل خصائل دیرپای فکری و جسمی، ب) در حالت عینیت یافتگی² به شکل کالاهای فرهنگی (تصاویر، کتاب‌ها و ادوات و...) ج) در حالت نهادینه شده³ مثل مدرک تحصیلی. به نظر او، سرمایه فرهنگی اشاره به سلیقه و الگوهای مصرفی است که از لحاظ فرهنگی دارای ارزش بوده و خود را در یک زندگی متجلی می‌سازند. بورديو همچنین در اثر تمایز نشان می‌دهد که سلیقه را به عنوان یکی از شاخص‌های سرمایه فرهنگی جامعه تعیین می‌کند. به عبارت دیگر، سلیقه مقوله‌ای اجتماعی است و صرفاً به واسطه نزاع و کشمکش عاملان و کنشگران فعال در

1- Embodied

2- Objectified

3- Presuppositions

حوزه‌ای برای تعریف آن است که می‌تواند تغییر کند و افراد طبقات اجتماعی بالاتر، توانایی این را دارند که سلیقه‌هایشان را مورد پسند همگان بسازند و البته با سلیق افراد طبقات پایین به مخالفت پردازند و (بنابراین معیارهای زیبایی و تناسب طبقات بالا و نیز معیارهای زیبایی کشورهای پیشرفته مقبولیتی همگانی می‌یابد) (ذکایی و فرزانه، 1388: 48-49). علاقه دیگری که در کارهای بورديو می‌توان دید همانا علاقه او به مبارزه و رقابت بر سر منزلت است. که این امر با به کارگیری استراتژی تمایز در طیف وسیعی از حوزه‌ها و امکانات عرصه زندگی اجتماعی و برای کسب منزلت و به اتکای انواع گوناگون سرمایه پی گرفته می‌شود. در اینجا «منزلت اجتماعی شامل کارهایی است که تمایزها و تفاوت‌های فرهنگی را که ویژگی حیاتی همه قشربندی‌های اجتماعی هستند، برجسته می‌سازد و نمایش می‌دهد... از اینرو می‌توان منزلت را به مثابه سبک زندگی مفهوم‌پردازی کرد؛ یعنی به مثابه کلیت کارهای فرهنگی همچون لباس پوشیدن، سخن گفتن و حالات بدنی» بدین ترتیب، به گفته بورديو (1984) این بدن است که بایگانی «حافظه»¹ و ابزاری است که به واسطه آن و از طریق مبادله سرمایه اجتماعی و فرهنگی دائماً حضور خود را در عرصه‌های زندگی اعلام می‌کنیم و در شبکه مناسبات اجتماعی از آنچه در ایام جوانی آموخته‌ایم مدد می‌گیریم (فیتز پتریک، 1385: 348).

سرمایه فرهنگی به شیوه‌های فرهنگی خاصی که در روند آموزش‌های رسمی و خانوادگی در افراد تثبیت شده، اشاره دارد و نیز ظرفیت شناخت افراد در کاربرد لوازم فرهنگی را در بر می‌گیرد. کاربرد ابعاد مختلف سرمایه فرهنگی موجب تفاوت در نحوه زندگی و بروز سلیقه‌های گوناگون گردیده و به تبع آن تفاوت در کسب موقعیت‌های برتر اجتماعی و استفاده از امکانات مختلف از قبیل کتاب، روزنامه، سینما، و انواع ورزش‌های خاص طبقات بالای اجتماعی مانند اسب‌سواری، گلف و مانند آن را موجب می‌شود. در واقع، استفاده‌کنندگان از سرمایه فرهنگی، در قشربندی اجتماعی، در طبقه بالای اجتماع قرار می‌گیرند. به عبارت دیگر، دارندگان امتیازات اقتصادی که در طبقه بالای اجتماع قرار دارند، به راحتی به ابعاد مختلف سرمایه فرهنگی دست می‌یابند. همچنین، سرمایه فرهنگی در اشکال مختلف وجود داشته و شامل تمایلات و عادات

1- memory

2- Fitzpatrick

دیرینه‌ای است که در فرایند انباشت اشیای فرهنگی با ارزش مثل نقاشی و صلاحیت‌های تحصیلی¹ و آموزش رسمی، حاصل آمده است. ترنر،² سرمایه فرهنگی را مجموعه نمادها، منش‌ها، شیوه‌های زبانی، مدارک آموزشی، ذوق و سلیقه‌ها و شیوه‌های زندگی را که به طرز غیر رسمی بین افراد شایع است، تعریف می‌کند. کالینز،³ سرمایه فرهنگی را شامل «منابعی نظیر مکالمات از پیش اندوخته در حافظه، شیوه زبانی، انواع خاص دانش یا مهارت، حق ویژه تصمیم‌گیری و حق دریافت احترام می‌داند» (ملاحسنی، 1381: 300). بنابراین سرمایه فرهنگی را می‌توان توانایی تصرف و استفاده از کالاهای فرهنگی و نیز توانایی‌های ادبی - گفتاری تعریف کرد. هایس⁴ (2000) اصطلاح سرمایه فرهنگی را بازنمای جمع نیروهای غیراقتصادی مثل زمینه خانواده‌گی، طبقه اجتماعی، سرمایه‌گذاری‌های گوناگون و تعهدات نسبت به تعلیم و تربیت، منابع مختلف و مانند آنها می‌داند که بر موفقیت آکادمیک (علمی یا تحصیلی) تأثیر می‌گذارد. سرمایه فرهنگی به عنوان صلاحیت در فرهنگ پایگاه‌ها، گرایش‌ها و ایده‌ها تعریف می‌شود که اغلب یک مکانیزم مهم در بازتولید سلسله مراتب اجتماعی در نظر گرفته می‌شود. تمرکز اصلی تئوری سرمایه فرهنگی این است که فرهنگ از طریق سیستم آموزشی که بازتاب فرهنگ طبقه حاکم است، انتقال یافته و تشویق می‌شود و نهایتاً موجب بازتولید همان فرهنگ خواهد شد (هایس، 2000: 91).

«ریچارد زوئینگهافت⁵ سرمایه فرهنگی را انواع گوناگون دانش‌ها و مهارت‌ها می‌داند و برکس و فولک واژه سرمایه فرهنگی را برای اشاره به قابلیت‌های انعطاف‌پذیر جوامع انسانی برای پرداختن به زیست محیط و اصطلاح آن به کار می‌برند» (تراسبی، 1382: 68).

اگرچه تعریف برکس و فولک از آنچه در این کار مدنظر است تا اندازه‌ای کلی‌تر می‌باشد و به نظر می‌رسد آنها بر قابلیت‌های ناملموس اشاره دارند، درحالی‌که سرمایه فرهنگی از نظر ما به معنی قابلیت‌ها و دانش‌ها و مهارت‌ها و نیز مجموع کالاهای فرهنگی که شخص می‌تواند آنها را کسب کند. سرمایه فرهنگی ما را به این اصل رهنمون می‌سازد که این نوع خاص از سرمایه جزء ارزش‌ها و هنجارهای والای جامعه

1 - Quality Study

2 - Turner

3 - Collins

4 - Hayes, Bruce

5 - Richard Zwinghepp

است و مورد سوء استفاده نمی‌تواند واقع باشد و طوری نیست که شخص یک شبه (مثل سرمایه اقتصادی) آن را کسب کند و یا انتقال دهد و یا این‌که قابل خرید و فروش باشد. بورديو سرمایه فرهنگی را به مثابه دانشی (شناختی) می‌داند که افراد را قادر به تفسیر کدهای فرهنگی گوناگون می‌کند. اشافنبرگ¹ و ماس² (1997) نیز ویژگی‌های اصلی سرمایه فرهنگی را مهارت و آشنایی با رمزهای فرهنگی و اعمال طبقات مسلط می‌دانند. دومایس³ (2002) اشاره دارد بر این‌که سرمایه فرهنگی مشتمل بر کفایت زبانی و فرهنگی و مهارت در فرهنگ طبقات بالاتر می‌دانند. موضوع زبان «مناسب» و «فره‌یخته» به عنوان جزئی مهم از تعریف سرمایه فرهنگی بوسیله سولیوان⁴ (2001) ارایه شده است. نهایتاً اینکه سرمایه فرهنگی ناظر بر این ادعا است که شخص براساس منش برتر فرهنگی جامعه، جامعه‌پذیر شده است. بورديو با استفاده از استعاره «سرمایه فرهنگی» در پی اشاره به این واقعیت است که ذائقه فرهنگی موجب منزلت برتر برخی از گروه‌ها نسبت به دیگر گروه‌ها می‌شود. به عنوان مثال، توانایی کسب گواهینامه تحصیلی نشانه برتری ذاتی نبود اما شیوه جدیدی در بازار فرهنگی بود که یک گروه اجتماعی خاص به منظور کسب برتری بر سایر گروه‌ها از آن استفاده می‌نمود. به علاوه بورديو مکرراً تأکید می‌کند که مالکیت سرمایه فرهنگی افراد، فقط منابع یا سرمایه ما در آنان را منعکس نمی‌کند. سرمایه فرهنگی شکل گرفته از طریق شرایط خانوادگی و آموزش مدرسه‌ای، می‌تواند تا حدی مستقل از دارایی‌های مادی عمل کند و حتی کمبود پول را که قسمتی از استراتژی فرد یا گروه برای تعقیب قدرت و جایگاه اجتماعی است، جبران نماید (فیلد، 1388: 29). دی مگیو و مایکل اوسیم در تحقیقات خود به این نتیجه رسیده‌اند که تحصیلات مؤثرترین عامل در ارتقای مصرف کالاهای فرهنگی است (دی مگیو و موهر، 1987: 33)، زیرا تحصیلات به «عمق ادراک» و «میزان شناخت» می‌افزاید و ارتقای قوه شناخت موجب رشد توانایی‌های زیبایی‌شناختی در افراد می‌شود که به تبع آن محصولات فرهنگی متعالی‌تری را استفاده خواهند نمود (دی مگیو و موهر، 1987: 148).

1- Aschaffenburg

2- Mass

3- Dumais

4- Sullivan

ابعاد سرمایه فرهنگی

از دیدگاه بورديو ابعاد سرمایه فرهنگی، می‌تواند به سه صورت تجلی یابد:

سرمایه فرهنگی تجسم یافته یا ذهنی¹

می‌توان بیشتر ویژگی‌های سرمایه فرهنگی را از این واقعیت استنباط کرد که این سرمایه، با شخصی که در آن تجسم می‌یابد، ارتباط نزدیک دارد. سرمایه فرهنگی تجسم یافته، نوعی ثروت بیرونی است که به عنوان بخشی جدایی ناپذیری از فرد در آمده است. این همان بخشی است که بورديو آن را ابعاد سرمایه فرهنگی همراه با تولد می‌نامد که نمی‌توان آن را از طریق هدیه، خرید یا مبادله به دیگری منتقل نمود. این نوع سرمایه، به صورت آمادگی‌های مداوم ذهن و جسم تجلی می‌یابد (شارع پورو خوش‌فر، 137:1387). در واقع، سرمایه فرهنگی درونی شده توانایی‌های بالقوه‌های دارد که به تدریج بخشی از وجود فرد شده و در او تثبیت شده‌اند (نوغانی، 1381: 78). این سرمایه می‌تواند با سرمایه‌گذاری زمان در شکل یادگیری افزایش یابد. این سرمایه در فرد عجین شده و نوعی از رفتار فرد می‌شود و بنابراین، نمی‌تواند به طور آنی انتقال یابد (نیازی و نصرآبادی، 1386: 60).

سرمایه فرهنگی عینیت یافته²

یکی از عینی‌ترین اشکال سرمایه فرهنگی، مصرف کالاهای مختلف فرهنگی در میان اقشار مختلف جامعه است که خود می‌تواند تابعی از متغیرهای گوناگون فردی و اجتماعی قرار گیرد. «سرمایه فرهنگی عینیت یافته بیشتر به شکل کالاهای فرهنگی و اشیای مادی و رسانه‌هایی نظیر مجله‌ها، نقاشی‌ها، مجسمه‌ها، تصاویر، کتاب‌ها، لغت‌نامه‌ها، ابزارها، ماشین‌آلات و غیره ... تجسم می‌یابد و از ویژگی‌های بارز آن، قابل انتقال بودن است. بنابراین، این سرمایه به نوعی در شکل اقتصادی هم مطرح می‌باشد و نیز می‌تواند جنبه نمادی آن حفظ شود. با این حال آن را نباید صرفاً یک شی مادی نظیر اتومبیل یا مسکن پنداشت. این نوع از سرمایه پیوند تنگاتنگی با سرمایه فرهنگی درونی شده دارد. باید در نظر داشت آنچه قابلیت انتقال را دارد مالکیت قانونی آن است

1- Embodied cultural Capital

2- Objective Cultural Capital

و نه لزوماً دانش و بینش لازم برای درک و استفاده از آن (تملك ابزارهای مصرف آن) که نوعی سرمایه فرهنگی درونی شده است. بنابراین کالاهای فرهنگی را هم می‌توان به صورت مادی تخصیص داد (که به سرمایه اقتصادی منجر می‌شود) و به صورت نمادی (که به سرمایه فرهنگی منجر می‌شود). به طور خلاصه، به تمامی اشیاء و کالاهای فرهنگی، سرمایه فرهنگی عینی می‌گویند؛ اما خصلت اساسی این سرمایه در این است که اثر آموزشی بر دارندگان آن می‌گذارد (بورديو، 1384: 143).

سرمایه فرهنگی نهادینه شده¹

این حالت نوعی رسمیت بخشیدن نهادی به سرمایه فرهنگی فرد است. مدارک تحصیلی و دانشگاهی نمونه‌ای از این حالت است. این مدارک نوعی نرخ تبدیل به معنی وقتی سرمایه فرهنگی و سرمایه اقتصادی برقرار می‌سازند و این کار را از طریق تضمین ارزش مادی برای یک سرمایه تحصیلی معین انجام می‌دهند. از آنجایی که منافع مادی و نمادی مدارک تحصیلی، به کمپایی آن‌ها بستگی دارد، سرمایه‌گذاری صورت گرفته (از لحاظ زمان، تلاش و پول) ممکن است به اندازه‌ای که پیش‌بینی می‌شود سودمند نباشد (شارع پور و خوش‌فر، 1381: 137). اما در همین بخش تأکید فراوانی بر تحصیلات و وضعیت خانواده دارد بدین ترتیب بهترین شاخص سرمایه فرهنگی مقدار زمان صرف شده برای به دست آوردن آن است زیرا تبدیل سرمایه اقتصادی به سرمایه فرهنگی وقتی امکان‌پذیر است که وقت مورد نیاز از طریق دسترسی به سرمایه اقتصادی در اختیار افراد قرار گیرد به بیانی دقیق‌تر، سرمایه فرهنگی که به طرزی مؤثر در محدوده خانواده جابه‌جا می‌شود، علاوه بر مقدار سرمایه موجود در خانواده به زمانی که برای انتقال این سرمایه صرف می‌شود وابسته است. سرمایه‌های اقتصادی منحصراً مادی هستند در حالی که سرمایه فرهنگی، عمدتاً نه منحصراً، ذهنی است. (خادمیان، 1387: 39 - 38). بنابراین لازمه سرمایه فرهنگی نهادی، قبل از هر چیز، وجود افراد با صلاحیت و مستعد در جهت کسب انواع مدارک تحصیلی و دانشگاهی است. از طرف دیگر، مستلزم وجود نهادهای رسمی، که این مدارک تحصیلی را صادر و هم به آن رسمیت بخشند، می‌باشد. از ویژگی‌های بارز این سرمایه، این است که به شکل پلی میان اقتصاد و فرهنگ عمل می‌کند و این توانایی را دارد که سرمایه فرهنگی را، از

1 - Embodied Cultural Capital

طریق کاربرد آن به طرق معقول و رسمی، به نوعی سرمایه اقتصادی تبدیل نماید. سرمایه فرهنگی نهادینه به قوانین و مقررات نهادینه شده حاصل می‌شود و برای دارنده آن پایگاه اجتماعی ایجاد می‌کند. این سرمایه، به کمک ضوابط اجتماعی و به دست آوردن عنوان‌هایی مانند مدارک تحصیلی، تصدیق حرفه و کار، کسب موقعیت می‌کند. این سرمایه، همچنین، قابل واگذاری و انتقال نیست و به دست آوردن آن برای افراد به شرایط معینی بستگی دارد (بورديو، 1977:246).

رویکردهای امنیت اجتماعی

1. رویکرد سنتی: در رویکرد سنتی، قدرت و امنیت به یکدیگر گره خورده و به میزان برخورداری از قدرت می‌توان ادعا نمود که امنیت به مفهوم عدم امکان تعرض، تجاوز و خطر وجود دارد. بر این اساس آنچه موجب جلوگیری یا کنترل خطر و تهدید است، قدرت است. در این روند برای برقراری امنیت نیازمند کنترل‌های نظارتی رسمی هستیم و امنیت به مدد سیستم‌های نظارتی اعمال می‌شود. بنابراین به میزان کاهش قدرت نیروی نظارتی و کاهش مشروعیت، اعمال قدرت سیستم‌های نظارتی امنیت کاهش یافته و آسیب‌پذیری نمودار می‌شود. پس طبق این رویکرد افزایش ابزارهای کارآمد نظارتی از جمله عوامل اساسی در استقرار و بقای امنیت قلمداد می‌گردد. امنیت اجتماعی در رویکرد سنتی در بستر حفظ و بقای زندگی مطرح می‌شود و برای عملی کردن این امر نیازمند حذف و یا حداقل کاهش عواملی هستیم که حفظ و بقای زندگی را تهدید می‌کنند. لذا هر آنچه که مخل نظم جاری حیات شود، تهدیدی برای امنیت ملی تلقی شده و مبارزه با آن در دستور کار دولت قرار می‌گیرد. در این رویکرد کلید عوامل فیزیکی - مادی بیرونی امنیت مورد توجه هستند و تهدیدات براساس این عوامل رقم می‌خورند، چنانچه کاهش ناگهانی جمعیت به دلیل شیوع یک بیماری می‌تواند یک تهدید قلمداد شود، به این دلیل که تعادل زندگی را برهم زده است. البته باید توجه داشت که در این رویکرد، منظور از جامعه بیشتر معطوف به گروه‌های اجتماعی است و الزاماً مترادف دولت - ملت نیست (نوبدینیا: 1382، 10-9).

2. رویکرد مدرن: این رویکرد گامی فراتر از رویکرد سنتی برداشته و اهداف خود را

تعالی می‌بخشد و امنیت اجتماعی را صرفاً نبود خطر و تهدید برای بقا تعریف نمی‌کند. بلکه در این رویکرد، وجه غالب بقا در جهت اهداف استمرار یافته و روند تعادل و نظم در جهت دستیابی به اهداف، برنامه‌ریزی شده و جریان یابد. به عبارت دیگر امنیت اجتماعی در اینجا معطوف به حفظ روش و نوع زندگی است. برعکس رویکرد سنتی که نبود جنگ و تعارض را دلیل محکمی برای وجود امنیت می‌داند، در این رویکرد حضور صرف امنیت کافی نیست، بلکه تضمین حفظ شیوه زندگی خواسته شده است که می‌تواند به عنوان امنیت اجتماعی مطرح گردد. برخورداری از آموزش و امکان کسب اطلاعات، دستیابی به ابزارهای اطلاعاتی، برخورداری از آزادی، اعمال عدالت در عرصه‌های مختلف، احترام متقابل و حرمت به شیوه‌های گوناگون زندگی مورد توجه است و تعرض به چنین حوزه‌هایی به عنوان تهدیدات امنیت اجتماعی مطرح می‌شود (نویدینیا: 1382: 10).

پارسونز

در نظریه کارکردگرایی ساختاری پارسونز دو وجه از اهمیت خاصی برخوردار هستند، یکی ساخت و دیگری کارکرد. برای آنکه یک نظام اجتماعی بتواند به حیات خود ادامه دهد، لازم است از ساختاری بهره گیرد که توان برآوردن چهار کارکرد ضروری را داشته باشد. ساختار نظام اجتماعی از آن جهت مورد ملاحظه قرار می‌گیرد که با تحلیل کارکرد آن بتواند چگونگی برآورده شدن نیازهای اجتماعی آن را تبیین نمود. در این روند جامعه نیز با استفاده از ساختارهای نهادمند پاسخگوی چهار کارکرد ضروری است. هرچه تفکیک حوزه کارکردی نهادها مشخص‌تر و مرز فعالیت آنان تعریف شده‌تر باشد، احتمال برآورده شدن نیازها بیشتر خواهد بود. بنابراین از این دیدگاه، تفکیک ساختار پیش شرط تأمین کارکردهای اساسی نظام اجتماعی خواهد بود. اعتماد، اطمینان، همکاری و همیاری از جمله شاخص‌های امنیت هستند که اگر در افراد جامعه درونی نشده باشند، تحقق اجبارگونه امنیت با توسل به زور و قدرت موجب تأمین امنیت و بهره‌مندی اعضای جامعه از امنیت نخواهد شد. در واقع امنیت نیازمند یک بستر رشد و زایش است. افراد باید به حقوق دیگران احترام گذارند و از تعدی و تجاوز به دیگران ممانعت کنند.

تدگار در کتاب خود «چرا مردم شورش می کنند» نظریه محرومیت نسبی را مطرح می کند. نظریه محرومیت نسبی بر این اساس است که انسان ها عموماً به مقایسه خود با دیگران می پردازند و در این رابطه وقتی احساس فقر و بی عدالتی می کنند واکنش های شدید عاطفی (مانند تعویض شغل، کارشکنی و خودکشی و ...) انجام می دهند و وقتی این احساس به بالاترین شدت خود برسد به احساس تضاد اجتماعی می انجامد و تعارض های شدیدی را در پی دارد. به طور کلی، براساس دیدگاه محرومیت نسبی، فرد به مقایسه خود با افراد دیگر و گروه مرجع دست می زند و دوست دارد که شرایط مشابه با آنها را داشته باشد و اگر در نتیجه مقایسه برای فرد چنین پنداشتی بروز نماید که براساس میزان سرمایه گذاری و تلاش، پاداش و نتیجه ای که عایدش شده در مقایسه با دیگران عادلانه و منصفانه نیست دچار احساس محرومیت نسبی شده و این امر باعث بروز نارضایتی و متعاقب آن ناامنی در سطح اجتماعی می شود (هزار جریبی و صفری شالی، 1388: 13-14).

پیشینه تجربی پژوهش

امینی و همکاران (1394)، پژوهشی را تحت عنوان «راهبرد های بهبود احساس امنیت اجتماعی (مطالعه موردی: شهروندان شهر شیراز» با هدف ارائه راهکارهایی برای ارتقای احساس امنیت در شهروندان شهر شیراز انجام داده اند. این پژوهش به صورت پیمایش انجام شده است و داده های آن با استفاده از ابزار پرسشنامه از 800 نمونه آماری جمع آوری شده است. یافته های این پژوهش حاکی از آن است که متغیرهای مستقل سرمایه فرهنگی با 0/548، سرمایه اجتماعی با 0/540 و بی سازمانی اجتماعی با 0/471 دارای قوی ترین میزان همبستگی و متغیر حمایت اجتماعی با 0/096 دارای کمترین میزان وابستگی با متغیر وابسته احساس امنیت اجتماعی در شهروندان شیرازی هستند.

موحد و همت (1392)، پژوهشی را با عنوان «مطالعه عوامل فرهنگی و اجتماعی مرتبط با احساس امنیت اجتماعی زنان» با هدف بررسی ارتباط عوامل فرهنگی اجتماعی با احساس امنیت زنان شهر شیراز انجام داده اند. این پژوهش با رویکرد کمی و روش پیمایشی انجام شده است که اطلاعات آن با استفاده از پرسشنامه جمع آوری شده است.

جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه زنان شهر شیراز می‌باشد و حجم نمونه 600 نفر برآورد شده است. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که بین متغیرهای حجاب، عزت نفس، وسایل ارتباط جمعی نوین، دینداری اعتقادی، پیامدی و مناسکی، سرمایه فرهنگی آموزشی، فرهنگی گردشگری و فرهنگی اجتماعی با متغیر احساس امنیت اجتماعی زنان ارتباط معناداری وجود دارد. نتایج رگرسیون چند متغیره نیز نشان داد که هفت متغیر نگرش به حجاب، دینداری پیامدی، دینداری مناسکی، سرمایه فرهنگی گردشگری، عزت نفس، دینداری اعتقادی و وسایل ارتباط جمعی نوین توانسته‌اند در مجموع 17 درصد از تغییرات متغیر احساس امنیت اجتماعی زنان شهر شیراز را تبیین نمایند.

مطالعه‌ای به وسیله پانزانیس¹ (2009) با عنوان «نقش فقر بر میزان احساس امنیت» انجام شده است. داده‌ها از منبع پیمایش جرم بریتانیا گرفته شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که مردمان فقیر بیشتر نگران قربانی شدن در برابر انواع جرم‌ها هستند و این امر نه تنها در مورد ناامنی‌های ناشی از جرم‌های گوناگون بلکه در مورد ناامنی‌های غیر جرایمی مانند بیماری، ورشکستگی، تصادفات جاده‌ای و از دست دادن شغل نیز صادق است. در مجموع 34 درصد از افراد نمونه در هنگام قدم زدن احساس ناامنی می‌کنند که این رقم در زنان نسبت به مردان بالاتر است. همچنین، مهم‌ترین عامل تأثیرگذار بر احساس امنیت زنان، سن می‌باشد که زنان معمولاً در سنین بالاتر احساس ناامنی بیشتری دارند.

لیندستورم² و همکاران (2003) پژوهشی را با عنوان «سرمایه اجتماعی و حس ناامنی در محله شهر مالمو سوئد» انجام دادند. هدف از این مطالعه بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر روی احساس ناامنی در محله و بررسی سلامت عمومی در شهر مالمو سوئد بود. این مطالعه در سال 1994 به صورت یک مطالعه مقطعی انجام شد. نمونه پژوهش در مجموع 5600 نفر در سنین 20-80 سال بودند و روش جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه پستی بود. یافته‌ها حاکی از آن است که نرخ مشارکت 71 درصد است. عوامل همسایگی 7/2 درصد از واریانس کل را در ناامنی‌های فردی تبیین می‌کند. این مطالعه

1 -Pantazis

2 -Lindström

نشان می‌دهد که سرمایه اجتماعی به عنوان مشارکت در انتخابات تا حدودی توضیح می‌دهد که فرد احساس نا امنی در محله می‌کند.

روش پژوهش

برای انجام این پژوهش، از روش پیمایش¹ استفاده شده است. جامعه آماری این پژوهش را شهروندان 18 ساله و بالاتر مراکز شهرستان‌های استان مازندران می‌باشد.

در پژوهش حاضر برای تعیین حجم نمونه از نرم‌افزار $pass^2$ استفاده شده است. ضریب اطمینانی که محقق جهت نمونه‌گیری در نرم افزار مذکور وارد کرده است، 0/999 درصد به همراه 0/001 درصد ضریب خطا می‌باشد. لذا بر اساس 0/999 درصد اطمینان و با حداقل انحراف استاندارد و خطای انحراف استاندارد، حجم نمونه 1024 نفر محاسبه شده است. اما بر حسب ضرورت و همچنین کاهش خطای نمونه‌گیری و حذف پرسشنامه‌های ناقص، حجم نمونه به 1100 مورد افزایش یافته است.

در این پژوهش از روش نمونه‌گیری خوشه ای چند مرحله‌ای متناسب با حجم استفاده شده است.

برای نمونه: در پژوهش حاضر انتخاب نقاط نمونه به روش زیر انجام شده است:

- مدرج کردن نقشه شهر ساری به صورت میلیمتری؛
- استفاده از جداول اعداد تصادفی برای انتخاب دو عدد در محورهای X و Y نقشه برای تعیین هر حوزه آماری به صورت تصادفی؛
- تعیین محل تقاطع (نقطه عمود) هر دو عدد تصادفی (مختصات طول و عرض) به عنوان یک حوزه آماری (گروه)؛

در هر حوزه آماری نیز منازل مسکونی به صورت تصادفی انتخاب شده‌اند. در رابطه با منازل آپارتمانی، از بین واحدهای هر آپارتمان، یک واحد به صورت تصادفی انتخاب می‌شود. در صورتی که در منازل و واحدهای انتخاب شده فردی در گروه سنی و جنسی

1-Survey

2 -Power Analysis & Sample Size

مورد نظر وجود نداشت و یا کسی در منازل انتخاب شده حضور نداشت، پلاک یا واحد دیگری به طور تصادفی جایگزین می‌شد.

در این پژوهش برای تعیین اعتبار ابزار تحقیق (پرسشنامه) از روش اعتبار صوری استفاده شده است. همچنین شایان ذکر است که برای تدوین پرسشنامه، علاوه بر استفاده از پژوهش‌های گذشته، از مبانی نظری پژوهش استفاده شده است. در اعتبار صوری نیز از نظر متخصصان و صاحب‌نظران در حوزه موضوع مورد مطالعه در مورد انطباق پرسشنامه با ویژگی‌های مورد انتظار بهره‌گرفته شده است. به منظور بررسی اعتبار محتوایی، پرسشنامه‌های طراحی شده در اختیار تعدادی از صاحب‌نظران و متخصصان امر در حوزه مورد نظر قرار گرفت و نظر صاحب‌نظران در خصوص اعتبار آن مثبت بوده است. بدین ترتیب می‌توان انتظار داشت که پرسشنامه‌های مورد استفاده در پژوهش دارای اعتبار محتوایی و صوری کافی بوده است. لازم به ذکر است که اعتبار محتوا جنبه عقلی و منطقی دارد و نتیجه را نمی‌توان به صورت یک ضریب عددی تعیین نمود. با این حال با توجه به اهمیت تحقیق و نتایجی که برای آن متصور می‌باشد، نیاز بود تا ابتدا اعتبار پرسشنامه از حیث محتوا به تأیید نهایی برسد. به همین دلیل با استفاده از مبانی نظری و مطالعات کتابخانه‌ای اقدام به دریافت نظرات کارشناسی اساتید دانشگاه و متخصصان که به این موضوع در ارتباط بوده‌اند، شد. در نهایت، روایی ابزار تحقیق از حیث محتوا به تأیید رسید.

در پژوهش حاضر برای سنجش پایایی ابزار پژوهش از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است که نتایج آن در جدول زیر ارائه شده است.

جدول شماره 1- ضرایب آلفای کرونباخ ابزار پژوهش

متغیر	ابعاد اصلی	ابعاد فرعی	ضریب آلفای کرونباخ
سرمايه فرهنگي	سرمايه فرهنگي تجسم يافته	مصرف کالاها	0/91
		کالاهای فرهنگی	0/90
سرمايه فرهنگي	سرمايه فرهنگي عينيت يافته	مصرف کالاها	0/89
		کالاهای فرهنگی	0/86
سرمايه فرهنگي	سرمايه فرهنگي نهادينه شده	مصرف کالاها	0/93
		کالاهای فرهنگی	0/90
امنيت	اقتصادي	-	0/81
		-	0/79
		-	0/93
		-	0/89

تعاریف عملیاتی مفاهیم و شاخص‌ها

سرمايه فرهنگي

در تعریف عملیاتی سرمايه فرهنگي از سه بُعد سرمايه فرهنگي تجسم يافته، سرمايه فرهنگي عينيت يافته و سرمايه فرهنگي نهادينه شده استفاده شده است که فرایند شاخص‌سازی آن در جدول شماره 2 ارائه شده است.

جدول شماره 2- فرایند شاخص‌سازی مفهوم سرمايه فرهنگي

متغیر	ابعاد اصلی	ابعاد فرعی	گويه‌ها
سرمايه فرهنگي	سرمايه فرهنگي تجسم يافته	مصرف کالاها	تا چه حد موسيقي گوش مي‌کنيد؟
			تا چه حد به موسيقي علاقه منديد؟
سرمايه فرهنگي	سرمايه فرهنگي تجسم يافته	کالاهای فرهنگی	شرکت در فعاليت - های هنري
			تا چه حد در فعاليت‌های هنري شرکت مي‌کنيد؟
سرمايه فرهنگي	سرمايه فرهنگي تجسم يافته	کالاهای فرهنگی	خط و نقاشي
			تا چه حد خطاطي نقاشي مي‌کنيد؟
سرمايه فرهنگي	سرمايه فرهنگي تجسم يافته	کالاهای فرهنگی	ورزش
			تا چه اندازه ورزش مي‌کنيد؟
سرمايه فرهنگي	سرمايه فرهنگي تجسم يافته	کالاهای فرهنگی	تا چه اندازه هنر پيشه‌ها و خوانندگان را مي‌شناسيد؟
			تا چه اندازه قهرمانان ورزشي را مي‌شناسيد؟
سرمايه فرهنگي	سرمايه فرهنگي تجسم يافته	کالاهای فرهنگی	تا چه اندازه علما و دانشمندان را مي‌شناسيد؟
			تا چه اندازه نويسندگان و شاعران را مي‌شناسيد؟
سرمايه فرهنگي	سرمايه فرهنگي تجسم يافته	کالاهای فرهنگی	تا چه حد در برنامه‌ها و کلاس‌های زبان شرکت مي‌کنيد؟
			زبان خارجي
سرمايه فرهنگي	سرمايه فرهنگي تجسم يافته	کالاهای فرهنگی	تا چه حد با زبان خارجي آشنائي دارند؟
			کتاب
سرمايه فرهنگي	سرمايه فرهنگي تجسم يافته	کتاب	تا چه اندازه کتاب مطالعه مي‌کنيد؟

متغیر	ابعاد اصلی	ابعاد فرعی	ابعاد فرعی تر	گویه ها
عینیت یافته	مصرف کالاها	وسایل منزل	تا چه اندازه از مللمان در منزل خود استفاده می‌کنید؟	
			تا چه اندازه از صنایع دستی در منزل خود استفاده می‌کنید؟	
عینیت یافته	مصرف کالاها	وسایل منزل	تا چه اندازه از تابلوهای نقاشی در منزل خود استفاده می‌کنید؟	
			تا چه اندازه از تابلو فرش در منزل خود استفاده می‌کنید؟	
عینیت یافته	مصرف کالاها	وسایل منزل	تا چه اندازه از کلکسیون ها در منزل خود استفاده می‌کنید؟	
			تا چه اندازه از کتابخانه‌های محله یا شهر، کتاب امانت می‌گیرید؟	
عینیت یافته	مصرف کالاها	وسایل منزل	تا چه حد در خانه از کامپیوتر یا لپ تاپ استفاده می‌کنید؟	
			تا چه حد به کافی نت می‌روید؟	
عینیت یافته	مصرف کالاها	وسایل منزل	تا چه حد از موبایل استفاده می‌کنید؟	
			تا چه حد از دوربین استفاده می‌کنید؟	
عینیت یافته	مصرف کالاها	وسایل منزل	تا چه اندازه ماهواره تماشا می‌کنید؟	
			تا چه اندازه مجلات و نشریات روزنامه	
عینیت یافته	مصرف کالاها	وسایل منزل	تا چه اندازه مجله‌ها و نشریات را می‌خوانید؟	
			تا چه اندازه روزنامه	
عینیت یافته	مصرف کالاها	وسایل منزل	تا چه اندازه تلویزیون تماشا می‌کنید؟	
			تا چه اندازه اینترنت	
عینیت یافته	مصرف کالاها	وسایل منزل	تا چه اندازه در خانه از خط اینترنت استفاده می‌کنید؟	
			تا چه اندازه رادیو	
عینیت یافته	مصرف کالاها	وسایل منزل	تا چه اندازه رادیو گوش می‌دهید؟	
			تا چه اندازه کافی شاپ	
عینیت یافته	مصرف کالاها	وسایل منزل	تا چه اندازه به کافی شاپ می‌روید؟	
			تا چه اندازه تئاتر	
عینیت یافته	مصرف کالاها	وسایل منزل	تا چه اندازه به تئاتر می‌روید؟	
			تا چه اندازه سینما	
عینیت یافته	مصرف کالاها	وسایل منزل	تا چه اندازه به سینما می‌روید؟	
			سطح تحصیلات (چند کلاس / سال تحصیل نموده‌اید)	
عینیت یافته	مصرف کالاها	وسایل منزل	سطح تحصیلات پدر (چند کلاس / سال تحصیل نموده‌اند)	
			سطح تحصیلات مادر (چند کلاس / سال تحصیل نموده‌اند)	
عینیت یافته	مصرف کالاها	وسایل منزل	تا چه حد در کلاس‌هایی که مدرک یا گواهینامه صادر می‌کنند شرکت کرده‌اید؟	
			به غیر از آموزش رسمی مدرسه‌ای تا چه اندازه دوره‌های	
عینیت یافته	مصرف کالاها	وسایل منزل	آموزش فنی و حرفه‌ای (کامپیوتر، نقاشی، خطاطی، زبان خارجی، آرایشگری، نقشه‌کشی و ...)	
			را گذرانده‌اید که برای آن مدرک یا گواهینامه صادر کرده‌اند؟	

جدول زیر، فرآیند شاخص سازی مفهوم امنیت را نشان می دهد.

جدول شماره 3- فرایند شاخص سازی مفهوم امنیت

مفهوم	مولفه	شاخص
اقتصادی		هنگام قبول چک در معاملات و مبادلات با اقوام و آشنایان
		هنگام قبول چک در معاملات و مبادلات با افراد ناشناس
		هنگام دریافت اسکناس در مبادلات از افراد مختلف
		هنگام سپرده گذاری در بانکها
		هنگام سپرده گذاری نزد افراد یا موسسات اعتباری و مالی
		هنگام سپرده گذاری در قرض الحسنه های خانوادگی یا دوستانه
		آینده اقتصادی خود یا خانواده تان
		هنگام خرید اجناس از فروشندگان خیابانی
		هنگام خرید از فروشگاه های محله
		هنگام کمک به گدایان و نیازمندان دوره گرد در محله
امنیت		هنگام حضور در اجتماعات مردمی نظیر 22 بهمن
		هنگام عبور از محل اعتراضات و ناآرامی های اجتماعی
		هنگام حضور در ناآرامی های اجتماعی نظیر راهپیمایی انتقادی
		هنگام حضور در گردهم آیی های سیاسی مانند میتینگ های انتخاباتی
		هنگام شرکت در انتخابات های مختلف
		هنگام شادی طرفداران به خاطر پیروزی یکی کاندیداها در شهر
		هنگام اوج گیری فعالیت ستادهای تبلیغاتی کاندیداها
		وقتی برای یکی از کاندیداها تبلیغ می کنید
		هنگام حضور در سخنرانی افراد سیاسی مانند استاندار، نمایندگان مجلس و ...
		وقتی به آینده سیاسی خودتان یا خانواده تان فکر می کنید
وقتی به سرگذشت و سرنوشت سیاسی دیگران فکر می کنید		
اجتماعی		هنگام مسافرت در روز
		هنگام مسافرت در شب
		تنها ماندن در منزل به هنگام روز
		تنها ماندن در منزل به هنگام شب
		هنگام مسافرت با قطار
		هنگام مسافرت با اتوبوس
		هنگام عبور از خیابان ها یا کوچه های خلوت

مفهوم	مولفه	شاخص
		سوار شدن به تاکسی‌های خطی در روز
		سوار شدن به تاکسی‌های خطی در شب
		برقراری دوستی با افراد غریبه
		حضور در تجمعات و مکان‌هایی که تراکم جمعیت وجود دارد مانند صف تاکسی
		هنگام نقل مکان همسایه جدید
		هنگام مراجعه به ادارات و موسسات
		هنگام رفت و آمد با اقوام و نزدیکان
		هنگام رفت و آمد با همسایگان
		افزایش فرهنگ استفاده از مواد مخدر
		افزایش اعتماد در بین جوانان و نوجوانان
		افزایش مدگرایی در جامعه
		افزایش دل‌بستگی جوانان به فرهنگ غربی
		افزایش دروغ‌گویی در جامعه
		افزایش مزاحمت‌های خیابانی
		افزایش فاصله فقرا و ثروتمندان
		گسترش ایدز
		کاهش امر به معروف و نهی از منکر
		افزایش علاقه به مادیات در بین اقشار مختلف مردم
		کاهش اعتماد افراد به اقوام و نزدیکان
		کاهش اعتماد به همسایگان
		کاهش اعتقادات دینی مردم
		افزایش استفاده از تلویزیون‌های ماهواره‌ای در بین مردم
		افزایش دزدی و سرقت
		افزایش بی بند و باری
	فرهنگی	

یافته‌های پژوهش

آزمون‌های تحلیل واریانس

تحلیل واریانس سرمایه فرهنگی در مراکز شهرستان‌های استان مازندران

جدول زیر نشان دهنده اختلاف میانگین سرمایه فرهنگی مراکز شهرستان‌های استان مازندران می‌باشد. با توجه به مقدار آزمون F می‌توان بیان کرد که میزان سرمایه فرهنگی و ابعاد آن (سرمایه فرهنگی عینیت یافته، سرمایه فرهنگی تجسم یافته، سرمایه

فرهنگی نهادینه شده)، در بین شهرستان‌ها، دارای تفاوت می‌باشد. با توجه به سطح معنی‌داری (0/000) می‌توان بیان کرد که تفاوت مشاهده شده در میانگین سرمایه فرهنگی، از نظر آماری معنادار می‌باشد.

جدول شماره 4- تحلیل واریانس سرمایه فرهنگی در مراکز شهرستان‌های استان مازندران¹

متغیر	ابعاد	مراکز شهرستان	تعداد نمونه	میانگین	F	sig
سرمایه فرهنگی	سرمایه فرهنگی عینیت یافته	آمل	135	6/83	0/000 41/495	
		بابل	178	6/70		
		بهشهر	56	6/71		
		تنکابن	55	6/78		
		رامسر	25	6/85		
		ساری	169	6/76		
		سوادکوه شمالی	15	6/75		
		قائم‌شهر	103	6/70		
		نور	41	6/72		
		نوشهر	46	6/73		
	سرمایه فرهنگی تجسم یافته	بابل	45	6/90		
		محمودآباد	33	6/69		
		نکا	40	6/80		
		چالوس	39	6/86		
		جویبار	26	6/79		
		گلوگاه	13	6/79		
		فریدونکنار	20	6/75		
		عباس‌آباد	18	6/80		
		میاندو رود	18	6/82		
		سیمرغ	8	6/92		
سوادکوه جنوبی	9	6/86				
کلاردشت	8	6/75				
سرمایه فرهنگی تجسم یافته	آمل	135	6/77			
بابل	178	6/83				
بهشهر	56	6/89				
تنکابن	55	6/93				
رامسر	25	6/99				

1- بازه نمرات میانگین از صفر تا 10 می‌باشد.

متغیر	ابعاد	مراکز شهرستان	تعداد نمونه	میانگین	F	sig
سرمایه فرهنگی نهاده شده	0/000 18/854	ساری	169	6/93		
		سوادکوه شمالی	15	6/99		
		قائم‌شهر	103	6/93		
		نور	41	6/98		
		نوشهر	46	6/97		
		بابلسر	45	6/86		
		محمود آباد	33	6/78		
		نکا	40	6/75		
		چالوس	39	6/80		
		جویبار	26	6/79		
		گلوگاه	13	6/78		
		فریدونکنار	20	6/71		
		عباس آباد	18	6/70		
		میاندورود	18	6/68		
		سیمرغ	8	6/72		
		سوادکوه جنوبی	9	6/84		
		کلاردشت	8	6/53		
		امل	135	6/69		
		بابل	178	6/62		
		بهشهر	56	6/73		
تنکابن	55	6/96				
رامسر	25	6/66				
ساری	169	6/57				
سوادکوه شمالی	15	6/67				
قائم‌شهر	103	6/84				
نور	41	6/90				
نوشهر	46	6/69				
بابلسر	45	6/67				
محمود آباد	33	6/81				
نکا	40	6/57				
چالوس	39	6/73				
جویبار	26	6/69				
گلوگاه	13	6/82				
فریدونکنار	20	6/93				

متغیر	ابعاد	مراکز شهرستان	تعداد نمونه	میانگین	F	sig
		عباس آباد	18	6/84		
		میاندورود	18	6/74		
		سیمرغ	8	6/70		
		سوادکوه جنوبی	9	6/82		
		کلاردشت	8	6/60		
0/000 52/667						کل

تحلیل واریانس احساس امنیت در مراکز شهرستان‌های استان مازندران

جدول زیر نشان‌دهنده اختلاف میانگین احساس امنیت مراکز شهرستان‌های استان مازندران می‌باشد. با توجه به مقدار آزمون F می‌توان بیان کرد که میزان احساس امنیت و ابعاد آن (احساس امنیت فرهنگی، احساس امنیت اجتماعی، احساس امنیت اقتصادی، احساس امنیت سیاسی)، در بین شهرستان‌ها، دارای تفاوت می‌باشد. با توجه به سطح معنی‌داری (0/000) می‌توان بیان کرد که تفاوت مشاهده شده در میانگین احساس امنیت، از نظر آماری معنادار می‌باشد.

جدول شماره 5- تحلیل واریانس احساس امنیت در مراکز شهرستان‌های استان مازندران

متغیر	ابعاد	مراکز شهرستان	تعداد نمونه	میانگین	F	sig
		آمل	135	6/33		
		بابل	178	6/46		
		بهشهر	56	6/56		
		تنکابن	55	6/69		
		رامسر	25	6/71		
		ساری	169	6/43		
		سوادکوه شمالی	15	6/69		
احساس امنیت	احساس امنیت فرهنگی	قائم‌شهر	103	6/85	36/467	0/000
		نور	41	6/47		
		نوشهر	46	6/91		
		بابلسر	45	6/53		
		محمودآباد	33	6/87		
		نکا	40	6/73		
		چالوس	39	6/49		
		جویبار	26	6/91		

متغیر	ابعاد	مراکز شهرستان	تعداد نمونه	میانگین	F	sig
احساس امنیت اجتماعی	0/000 29/627	گلوگاه	13	6/74		
		فریدونکنار	20	6/58		
		عباس آباد	18	6/64		
		میاندورود	18	6/73		
		سیمرغ	8	6/74		
		سوادکوه جنوبی	9	6/68		
		کلاردشت	8	6/91		
		أمل	135	6/88		
		بابل	178	6/73		
		بهشهر	56	6/86		
		تنکابن	55	6/87		
		رامسر	25	6/95		
		ساری	169	6/88		
		سوادکوه شمالی	15	6/91		
		قائم‌شهر	103	6/85		
		نور	41	6/86		
		نوشهر	46	6/80		
		احساس امنیت اقتصادی	0/000 25/170	بابلسر		
محمودآباد	33			6/68		
نکا	40			6/84		
چالوس	39			6/78		
جویبار	26			6/70		
گلوگاه	13			6/53		
فریدونکنار	20			6/72		
عباس آباد	18			6/69		
میاندورود	18			6/81		
سیمرغ	8			6/57		
سوادکوه جنوبی	9			6/57		
کلاردشت	8			6/96		
أمل	135			6/62		
بابل	178			6/67		
بهشهر	56			6/82		
تنکابن	55			6/79		
رامسر	25			6/63		

متغیر	ابعاد	مراکز شهرستان	تعداد نمونه	میانگین	F	sig
		ساری	169	6/74		
		سوادکوه شمالی	15	6/80		
		قائمشهر	103	6/65		
		نور	41	6/78		
		نوشهر	46	6/75		
		بابلسر	45	6/79		
		محمود آباد	33	6/84		
		نکا	40	6/73		
		چالوس	39	6/70		
		جویبار	26	6/83		
		گلوگاه	13	6/67		
		فریدونکنار	20	6/76		
		عباس آباد	18	6/78		
		میاندورود	18	6/93		
		سیمرغ	8	6/48		
		سوادکوه جنوبی	9	6/76		
		کلاردشت	8	6/73		
		آمل	135	6/62		
		بابل	178	6/66		
		بهشهر	56	6/69		
		تنکابن	55	6/66		
		رامسر	25	6/76		
		ساری	169	6/96		
		سوادکوه شمالی	15	6/72		
		قائمشهر	103	6/90		
		نور	41	6/86		0/000 20/527
		نوشهر	46	6/74		
		بابلسر	45	6/67		
		محمود آباد	33	6/75		
		نکا	40	6/93		
		چالوس	39	6/58		
		جویبار	26	6/86		
		گلوگاه	13	6/74		
		فریدونکنار	20	6/57		

احساس امنیت
سیاسی

متغیر	ابعاد	مراکز شهرستان	تعداد نمونه	میانگین	F	sig
		عباس آباد	18	6/67		
		میاندورود	18	6/69		
		سیمرغ	8	6/58		
		سوادکوه جنوبی	9	6/59		
		کلاردشت	8	6/90		
0/000 39/458						کل

رگرسیون خطی چند متغیره

تحلیل رگرسیونی خطی چند متغیره جهت تبیین احساس امنیت فرهنگی

جهت بررسی بهتر تأثیر ابعاد سرمایه فرهنگی (سرمایه فرهنگی تجسم یافته، سرمایه فرهنگی عینیت یافته، سرمایه فرهنگی نهادینه شده) بر احساس امنیت فرهنگی از رگرسیون خطی چند متغیره به شیوه گام به گام استفاده شده است که نتایج آن در جداول 6 و 7 ارائه شده است.

در مدل رگرسیونی گام به گام متغیرهای مستقل که برای تبیین احساس امنیت فرهنگی صورت گرفته، نتایج بدست آمده نشان می‌دهد که در مدل شماره (1) پس از ورود اولین متغیر یعنی سرمایه فرهنگی عینیت یافته که وارد مدل شده، این متغیر به تنهایی توانسته 27/5 درصد از تغییرات احساس امنیت فرهنگی افراد را پیش‌بینی کند. مدل شماره (2) نشان می‌دهد که پس از اضافه شدن متغیر سرمایه فرهنگی نهادینه شده این مقدار به 27/8 درصد افزایش یافته است. سرانجام در مدل شماره (3) با اضافه شدن سرمایه فرهنگی تجسم یافته به معادله فوق، این رقم به 27/1 درصد ارتقاء می‌یابد.

جدول شماره 6- مدل رگرسیونی جهت تبیین احساس امنیت فرهنگی

سطح معنی‌داری (Sig)	Anova (F)	ضریب تعیین تعدیل شده Adjusted R Square	ضریب تعیین (R Square)	ضریب همبستگی (R)	مدل
0/000	169/970	0/273	0/275	0/524	مدل شماره یک
0/000	143/993	0/276	0/278	0/527	مدل شماره دو
0/000	125/132	0/279	0/281	0/530	مدل شماره سه

جدول زیر نشان‌دهندی ضرایب تأثیر مدل نهایی متغیرهای مستقل تبیین‌کننده احساس امنیت فرهنگی است. چنان‌که در این مدل نشان داده شده است، متغیر سرمایه فرهنگی عینیت یافته (0/405) و متغیر سرمایه فرهنگی تجسم یافته (0/125) به ترتیب، بیشترین و کمترین تأثیر را بر متغیر وابسته مذکور دارند. باید اضافه نمود که از بین سه متغیر وارد شده به معادله رگرسیونی، هر سه متغیر در معادله باقی مانده است. لازم به ذکر است که تأثیر تمام متغیرهایی که در معادله باقی مانده‌اند (سرمایه فرهنگی عینیت یافته، سرمایه فرهنگی نهادینه شده، سرمایه فرهنگی تجسم یافته) بر متغیر وابسته احساس امنیت فرهنگی مثبت است.

جدول شماره 7- ضرایب تأثیر مدل نهایی متغیرهای مستقل برای احساس امنیت فرهنگی

سطح معنی‌داری (Sig)	T-value	ضریب -		متغیرها	
		رگرسیونی استاندارد (Beta)	Std.error غیراستاندارد (B)		
0/000	19/181		0/103	1/972	مقدار ثابت
0/000	20/091	0/405	0/014	0/284	سرمایه فرهنگی عینیت یافته
0/000	6/530	0/144	0/026	0/167	سرمایه فرهنگی نهادینه شده
0/000	6/286	0/125	0/021	0/131	سرمایه فرهنگی تجسم یافته

تحلیل رگرسیونی خطی چند متغیره جهت تبیین احساس امنیت اجتماعی

جهت بررسی بهتر تأثیر ابعاد سرمایه فرهنگی (سرمایه فرهنگی تجسم یافته، سرمایه فرهنگی عینیت یافته، سرمایه فرهنگی نهادینه شده) بر احساس امنیت اجتماعی از رگرسیون خطی چند متغیره به شیوه گام به گام استفاده شده است که نتایج آن در جداول 8 و 9 ارائه شده است.

در مدل رگرسیونی گام به گام متغیرهای مستقل که برای تبیین احساس امنیت اجتماعی صورت گرفته، نتایج بدست آمده نشان می‌دهد که در مدل شماره (1) پس از ورود اولین متغیر یعنی سرمایه فرهنگی عینیت یافته که وارد مدل شده، این متغیر به تنهایی توانسته 32/2 درصد از تغییرات احساس امنیت اجتماعی افراد را پیش‌بینی کند. مدل شماره (2) نشان می‌دهد که پس از اضافه شدن متغیر سرمایه فرهنگی نهادینه شده

این مقدار به 32/6 درصد افزایش یافته است. سرانجام در مدل شماره (3) با اضافه شدن سرمایه فرهنگی تجسم یافته به معادله فوق، این رقم به 32/8 درصد ارتقاء می‌یابد.

جدول شماره 8: مدل رگرسیونی جهت تبیین احساس امنیت اجتماعی

سطح معنی‌داری (Sig)	Anova (F)	ضریب تعیین تعدیل شده Adjusted R Square	ضریب تعیین (R Square)	ضریب همبستگی (R)	مدل
0/000	107/111	0/319	0/322	0/567	مدل شماره یک
0/000	95/445	0/323	0/326	0/571	مدل شماره دو
0/000	85/657	0/324	0/328	0/573	مدل شماره سه

جدول زیر نشان‌دهندی ضرایب تأثیر مدل نهایی متغیرهای مستقل تبیین‌کننده احساس امنیت اجتماعی است. چنان‌که در این مدل نشان داده شده است، متغیر سرمایه فرهنگی عینیت یافته (0,273) و متغیر سرمایه فرهنگی تجسم یافته (0,187) به ترتیب، بیشترین و کمترین تأثیر را بر متغیر وابسته مذکور دارند. باید اضافه نمود که از بین سه متغیر وارد شده به معادله رگرسیونی، هر سه متغیر در معادله باقی مانده است. لازم به ذکر است که تأثیر تمام متغیرهایی که در معادله باقی مانده‌اند (سرمایه فرهنگی عینیت یافته، سرمایه فرهنگی نهادینه شده، سرمایه فرهنگی تجسم یافته) بر متغیر وابسته احساس امنیت اجتماعی مثبت است.

جدول شماره 9- ضرایب تأثیر مدل نهایی متغیرهای مستقل برای احساس امنیت اجتماعی

سطح معنی‌داری (Sig)	T-value	ضریب رگرسیونی استاندارد (Beta)	Std.error	ضریب- رگرسیونی غیراستاندارد (B)	متغیرها
0/000	15/496		0/143	2/221	مقدار ثابت
0/000	11/492	0/273	0/018	0/209	سرمایه فرهنگی عینیت یافته
0/000	7/482	0/196	0/029	0/217	سرمایه فرهنگی نهادینه شده
0/000	8/354	0/187	0/018	0/152	سرمایه فرهنگی تجسم یافته

تحلیل رگرسیونی خطی چند متغیره جهت تبیین احساس امنیت اقتصادی

جهت بررسی بهتر تأثیر ابعاد سرمایه فرهنگی (سرمایه فرهنگی تجسم یافته، سرمایه فرهنگی عینیت یافته، سرمایه فرهنگی نهادینه شده) بر احساس امنیت اقتصادی از

رگرسیون خطی چند متغیره به شیوه گام به گام استفاده شده است که نتایج آن در جداول 10 و 11 ارائه شده است.

در مدل رگرسیونی گام به گام متغیرهای مستقل که برای تبیین احساس امنیت اقتصادی صورت گرفته، نتایج بدست آمده نشان می‌دهد که در مدل شماره (1) پس از ورود اولین متغیر یعنی سرمایه فرهنگی عینیت یافته که وارد مدل شده، این متغیر به تنهایی توانسته 19/9 درصد از تغییرات احساس امنیت اقتصادی افراد را پیش‌بینی کند. مدل شماره (2) نشان می‌دهد که پس از اضافه شدن متغیر سرمایه فرهنگی نهادینه شده این مقدار به 24/2 درصد افزایش یافته است. سرانجام در مدل شماره (3) با اضافه شدن سرمایه فرهنگی تجسم یافته به معادله فوق، این رقم به 26/0 درصد ارتقاء می‌یابد.

جدول شماره 10- مدل رگرسیونی جهت تبیین احساس امنیت اقتصادی

مدل	ضریب همبستگی (R)	ضریب تعیین شده (R Square)	ضریب تعیین تعدیل شده (Adjusted R Square)	Anova (F)	سطح معنی‌داری (Sig)
مدل شماره یک	0/446	0/199	0/199	955/656	0/000
مدل شماره دو	0/492	0/242	0/242	612/701	0/000
مدل شماره سه	0/510	0/260	0/259	448/569	0/000

جدول زیر نشان‌دهندی ضرایب تأثیر مدل نهایی متغیرهای مستقل تبیین‌کننده احساس امنیت اقتصادی است. چنان‌که در این مدل نشان داده شده است، متغیر سرمایه فرهنگی عینیت یافته (0/064) و متغیر سرمایه فرهنگی تجسم یافته (0/038) به ترتیب، بیشترین و کمترین تأثیر را بر متغیر وابسته مذکور دارند. باید اضافه نمود که از بین سه متغیر وارد شده به معادله رگرسیونی، هر سه متغیر در معادله باقی مانده است. لازم به ذکر است که تأثیر تمام متغیرهایی که در معادله باقی مانده‌اند (سرمایه فرهنگی عینیت یافته، سرمایه فرهنگی نهادینه شده، سرمایه فرهنگی تجسم یافته) بر متغیر وابسته احساس امنیت اقتصادی مثبت است.

جدول شماره 11- ضرایب تأثیر مدل نهایی متغیرهای مستقل برای احساس امنیت اقتصادی

سطح معنی داری (Sig)	T-value	ضریب رگرسیون استاندارد (Beta)	Std.error	ضریب- رگرسیون غیراستاندارد (B)	متغیرها
0/000	19/857		0/082	1/901	مقدار ثابت
0/000	4/446	0/064	0/001	0/004	مدل سرمایه فرهنگی عینیت یافته
0/000	3/812	0/059	0/011	0/043	نهایی سرمایه فرهنگی نهادینه شده
0/011	2/544	0/038	0/019	0/048	سرمایه فرهنگی تجسم یافته

تحلیل رگرسیونی خطی چند متغیره جهت تبیین احساس امنیت سیاسی

جهت بررسی بهتر تأثیر ابعاد سرمایه فرهنگی (سرمایه فرهنگی تجسم یافته، سرمایه فرهنگی عینیت یافته، سرمایه فرهنگی نهادینه شده) بر احساس امنیت سیاسی از رگرسیون خطی چند متغیره به شیوه گام به گام استفاده شده است که نتایج آن در جداول 12 و 13 ارائه شده است.

در مدل رگرسیونی گام به گام متغیرهای مستقل که برای تبیین احساس امنیت سیاسی صورت گرفته، نتایج بدست آمده نشان می‌دهد که در مدل شماره (1) پس از ورود اولین متغیر یعنی سرمایه فرهنگی عینیت یافته که وارد مدل شده، این متغیر به تنهایی توانسته 27/3 درصد از تغییرات احساس امنیت سیاسی افراد را پیش‌بینی کند. مدل شماره (2) نشان می‌دهد که پس از اضافه شدن متغیر سرمایه فرهنگی نهادینه شده این مقدار به 27/9 درصد افزایش یافته است. سرانجام در مدل شماره (3) با اضافه شدن سرمایه فرهنگی تجسم یافته به معادله فوق، این رقم به 28/5 درصد ارتقاء می‌یابد.

جدول شماره 12- مدل رگرسیونی جهت تبیین احساس امنیت سیاسی

سطح معنی داری (Sig)	Anova (F)	ضریب تعیین تعدیل شده Adjusted R Square	ضریب تعیین (R Square)	ضریب همبستگی (R)	مدل
0/000	360/644	0/273	0/273	0/523	مدل شماره یک
0/000	297/197	0/278	0/279	0/528	مدل شماره دو
0/000	254/322	0/284	0/285	0/534	مدل شماره سه

جدول زیر نشان‌دهندی ضرایب تأثیر مدل نهایی متغیرهای مستقل تبیین‌کننده احساس امنیت سیاسی است. چنان‌که در این مدل نشان داده شده است، متغیر سرمایه فرهنگی عینیت یافته (0/134) و متغیر سرمایه فرهنگی تجسم یافته (0/092) به ترتیب، بیشترین و کمترین تأثیر را بر متغیر وابسته مذکور دارند. باید اضافه نمود که از بین سه متغیر وارد شده به معادله رگرسیونی، هر سه متغیر در معادله باقی مانده است. لازم به ذکر است که تأثیر تمام متغیرهایی که در معادله باقی مانده‌اند (سرمایه فرهنگی عینیت یافته، سرمایه فرهنگی نهادینه شده، سرمایه فرهنگی تجسم یافته) بر متغیر وابسته احساس امنیت سیاسی مثبت است.

جدول شماره 13- ضرایب تأثیر مدل نهایی متغیرهای مستقل برای احساس امنیت سیاسی

سطح معنی‌داری (Sig)	T-value	ضریب رگرسیونی استاندارد (Beta)	Std.error	ضریب- رگرسیونی غیراستاندارد (B)	متغیرها
0/000	20/857		0/083	1/972	مقدار ثابت
0/000	8/382	0/134	0/017	0/146	سرمایه فرهنگی عینیت یافته
0/000	5/086	0/084	0/016	0/081	سرمایه فرهنگی نهادینه شده
0/000	6/570	0/092	0/002	0/013	سرمایه فرهنگی تجسم یافته

تحلیل رگرسیونی خطی چند متغیره جهت تبیین احساس امنیت

جهت بررسی بهتر تأثیر ابعاد سرمایه فرهنگی (سرمایه فرهنگی تجسم یافته، سرمایه فرهنگی عینیت یافته، سرمایه فرهنگی نهادینه شده) بر احساس امنیت از رگرسیون خطی چند متغیره به شیوه گام به گام استفاده شده است که نتایج آن در جداول 14 و 15 ارائه شده است.

در مدل رگرسیونی گام به گام متغیرهای مستقل که برای تبیین احساس امنیت صورت گرفته، نتایج بدست آمده نشان می‌دهد که در مدل شماره (1) پس از ورود اولین متغیر یعنی سرمایه فرهنگی عینیت یافته که وارد مدل شده، این متغیر به تنهایی توانسته 29/0 درصد از تغییرات احساس امنیت افراد را پیش بینی کند. مدل شماره (2) نشان می‌دهد که پس از اضافه شدن متغیر سرمایه فرهنگی نهادینه شده این مقدار به

29/3 درصد افزایش یافته است. سرانجام در مدل شماره (3) با اضافه شدن سرمایه فرهنگی تجسم یافته به معادله فوق، این رقم به 29/4 درصد ارتقاء می‌یابد.

جدول شماره 14- مدل رگرسیونی جهت تبیین احساس امنیت

سطح معنی‌داری (Sig)	Anova (F)	ضریب تعیین شده Adjusted R Square	ضریب تعیین (R Square)	ضریب همبستگی (R)	مدل
0/000	223/525	0/289	0/290	0/538	مدل شماره یک
0/000	198/668	0/292	0/293	0/541	مدل شماره دو
0/000	177/565	0/293	0/294	0/543	مدل شماره سه

جدول زیر نشان‌دهندی ضرایب تأثیر مدل نهایی متغیرهای مستقل تبیین‌کننده احساس امنیت است. چنان‌که در این مدل نشان داده شده است، متغیر سرمایه فرهنگی عینیت یافته (0/332) و متغیر سرمایه فرهنگی تجسم یافته (0/139) به ترتیب، بیشترین و کمترین تأثیر را بر متغیر وابسته مذکور دارند. باید اضافه نمود که از بین سه متغیر وارد شده به معادله رگرسیونی، هر سه متغیر در معادله باقی مانده است. لازم به ذکر است که تأثیر تمام متغیرهایی که در معادله باقی مانده‌اند (سرمایه فرهنگی عینیت یافته، سرمایه فرهنگی نهادینه شده، سرمایه فرهنگی تجسم یافته) بر متغیر وابسته احساس امنیت مثبت است.

جدول شماره 15- ضرایب تأثیر مدل نهایی متغیرهای مستقل برای احساس امنیت

سطح معنی‌داری (Sig)	T-value	ضریب رگرسیونی استاندارد (Beta)	Std.error	ضریب- رگرسیونی غیراستاندارد (B)	متغیرها
0/000	23/225		0/090	2/100	مقدار ثابت
0/000	21/117	0/332	0/011	0/242	سرمایه فرهنگی عینیت یافته
0/000	10/404	0/178	0/019	0/210	سرمایه فرهنگی نهادینه شده
0/000	9/533	0/139	0/012	0/111	سرمایه فرهنگی تجسم یافته

نتیجه‌گیری

نتایج رگرسیون چند متغیره به شیوه گام به گام نشان از ارتباط سرمایه فرهنگی و ابعاد آن (سرمایه فرهنگی عینیت یافته، سرمایه فرهنگی نهادینه شده، سرمایه فرهنگی

تجسم یافته)، بر متغیر احساس امنیت (امنیت فرهنگی، امنیت اجتماعی، امنیت اقتصادی، امنیت سیاسی) بوده است. لذا می‌توان بیان کرد که یکی از عوامل تأثیرگذار بر افزایش امنیت به عنوان یکی از شاخص‌های مهم توسعه، وجود سرمایه فرهنگی در سطح جامعه می‌باشد که تعیین‌کننده احساس امنیت در استان مازندران بوده است. در واقع احساس امنیت و ضریب احساس امنیت در جامعه مستلزم افزایش توجه به سرمایه‌های فرهنگی و مؤلفه‌های خاص آن می‌باشد.

بر اساس نتایج حاصله از پژوهش مبتنی بر رابطه معنادار بین متغیر سرمایه فرهنگی و احساس امنیت، پیشنهادهای ارائه می‌گردد تا مدیران و کارکنان حوزه‌های مختلف سیاسی، امنیتی و قضایی در کنار نیروها و نهادها و تشکلهای مردمی با توجه به ارتقاء مقوله سرمایه فرهنگی در محیط‌های اجتماعی خود می‌توانند الگوها و طرح‌های مناسبی برای احساس امنیت را ارائه و به اجرا در آورند و نهادینه شدن سرمایه فرهنگی در بطن رفتار و کردار شهروندان می‌تواند بهترین الگوی مناسب برای تحقق احساس امنیت در سطح جامعه باشد. لذا در این مقطع زمانی که جمهوری اسلامی ایران در حال سازندگی و خودکفایی می‌باشد، باید در سایه امنیت از مقوله سرمایه فرهنگی موجود حداکثر استفاده را نمود و مدیران قوای سه گانه در سطح کشور باید برای ارتقای امنیت به عنوان مجریان امنیت و به تبع آن سرمایه فرهنگی به عنوان پیش نیازهای توسعه اقتصادی و اجتماعی در تمامی سطوح کمر همت ببندند و با عقلانی نمودن و هوشمندانه و فعال‌تر ساختن اندیشه، باور، کردار و رفتار خود در جهت اهداف خود بیافزایند و یا باید از طرق مختلف بالاخص تقویت سرمایه فرهنگی، امنیت و احساس امنیت را در بین شهروندان خود ایجاد نمایند.

پیشنهادهای

در ادامه راهکارهایی جهت افزایش دو مقوله سرمایه فرهنگی و امنیت ارائه می‌گردد.

1- راه اندازی و تقویت و توسعه همایش‌های امنیت در استان مازندران و دعوت از متخصصین دانشگاهی و محققین با تجربه در این حوزه توأم با دعوت از مسئولین و مدیران فعلی امنیت ملی و اجتماعی و نیروهای انتظامی و تشکلهای مردمی و مردم نهاد جهت ارائه مقالات علمی و پژوهشی خود و تبادل اطلاعات و

نظرات خود در این عرصه جهت افزایش اطلاعات علمی آنان متناسب با تحولات کنونی استان و تغییر در بینش، نگرش و باور مدیریتی و تصمیم‌گیری مدیران و مسئولین ذیربط و افزایش امنیت اجتماعی در شهروندان استان که این امر خود می‌تواند ضمن تقویت و افزایش سرمایه‌های فرهنگی در آنان موجبات تسلط آنان بر پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی و ناامنی‌های اجتماعی و تصمیم‌گیری مبتنی بر پژوهش مداری آنان را فراهم نمود و از هرگونه اقدام و راهبردهای سلیقه‌ای و غیر علمی که می‌تواند آنان را از اهداف متعالی امنیت دور کند، پیشگیری نماید تا موجبات افزایش همکاری و مشارکت تشکل‌های مردم نهاد و مشارکت‌ها و همکاری‌های مردمی را در ارتقاء امنیت در استان مازندران فراهم نماید.

2- حمایت‌های هرچه بیشتر از تشکل‌های مردم نهاد جهت پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی و کاهش ضریب آسیب‌های اجتماعی و به تبع آن افزایش ضریب ایمنی و افزایش احساس امنیت در استان مازندران.

3- اجرای دقیق بندهای ذیل توأم با نظارت مستمر مسئولین و برنامه‌ریزان:

به منظور حفظ و ارتقای سرمایه‌های فرهنگی و اجتماعی، ارتقای رضایتمندی عمومی و اجتماعی به عنوان شاخص‌ها و پارامترهای افزایش امنیت در بین شهروندان استان مازندران، مجموعه راهکارهای زیر پیشنهاد می‌گردد:

تهیه سازوکارهای علمی جهت سنجش و ارزیابی مستمر میزان سرمایه‌های فرهنگی و اجتماعی در سطح استان مازندران و اطلاع از آگاهی از افزایش و کاهش آن و بسیج نیروهای مردمی در جهت افزایش آن به عنوان شاخص تعیین‌کننده امنیت. همانند طرح شورای فرهنگ عمومی که هر ساله در سطح کشور بطور مستمر انجام گرفته است که این خود می‌تواند کمک بسیار زیادی در بهبود تصمیمات و برنامه‌های مختلف در این خصوص نماید؛ چرا که عدم اطلاع کارشناسان و برنامه‌ریزان امنیتی و اجتماعی منجر به اتخاذ تصمیمات و برنامه‌های مختلف بر پایه سلیقه آنان فاقد اثربخشی می‌گردد و در نتیجه به منظور رسیدن به مجموعه هدف‌های اساسی بالاخص برقراری امنیت اجتماعی و تعادل اجتماعی سیستم باید مجموع وظایفی در جامعه خود به مرحله اجرا درآورد که در قالب کارکرد پژوهش می‌توان به وظایفی مانند «پژوهش علمی در زمینه راهکارهای

مؤثر بر ارتقاء احساس امنیت ایده‌آل و بررسی وضعیت موجود و پی بردن به نقاط قوت و ضعف اشاره نمود.

ارائه گزارش سالانه و نیم‌سالانه از میزان سرمایه فرهنگی و میزان امنیت و احساس امنیت و عوامل مؤثر بر آن در سطح استان مازندران.

تصویب سازوکارهای اجرایی لازم جهت افزایش میزان سرمایه فرهنگی در سطح استان مانند برگزاری همایش‌های بومی و محله‌ای.

توجه ویژه به تشکل‌های مردم نهاد.

بهبود و توسعه فعالیت‌های کمی و کیفی خرده نظام‌های تربیتی-آموزشی بالاخص رسانه‌های جمعی در جهت آموزش عمومی ایده‌آل شهروندان در سطح استان و ترویج فرهنگ بومی.

تهیه و تنظیم و اجرای دقیق طرح راهبردی توسعه نظم و امنیت کشور با رویکرد جامعه‌محوری، مشارکت همگانی و جایگزینی ارزش‌ها و کنترل‌های درونی به جای رویکرد امنیتی و ارتقا احساس امنیت در استان مازندران.

وجود سازوکارهای تقویت‌کننده و تشویق‌کننده برای تشویق و حمایت‌های معنوی و مادی از شهروندان جوان و نوجوان پیشرو در نهادهای مردمی بسیج و هلال احمر و ... در سطح استان.

به دلیل اینکه میزان سرمایه فرهنگی و مؤلفه‌های آن نظیر سرمایه فرهنگی عینیت یافته، سرمایه فرهنگی تجسم یافته و سرمایه فرهنگی نهادینه شده، از عوامل مؤثر بر میزان احساس امنیت (امنیت فرهنگی، امنیت اجتماعی، امنیت اقتصادی و امنیت سیاسی) شناخته شده است، لذا لازم است تا بررسی و مطالعه گسترده‌ای در خصوص عوامل و راهکارهای مؤثر بر میزان سرمایه فرهنگی و ابعاد آن در بین شهروندان استان مازندران انجام گیرد تا از این طریق بتوان زمینه پیدایی و موجبات افزایش سرمایه فرهنگی را فراهم نمود و از افول آن پیشگیری نمود.

- احمدی، یعقوب و اسمعیلی، عطاء (1389). سنجش احساس امنیت زنان مبتنی بر عوامل چند بعدی و میان رشته‌ای در شهر مشهد. فصلنامه جامعه‌شناسی کاربردی، سال بیست و یکم، شماره پیاپی (38)، شماره دوم، تابستان، صص 169-190.
- افتخاری، اصغر (1381). مراحل بنیادین اندیشه در مطالعات امنیت ملی. تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- امانت، حمید رضا (1381). بررسی نظری امنیت. گزارش پژوهش، تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی، ش 19.
- امینی، محمد تقی؛ پیر علی، علیرضا و سیادت، سعیده (1394). راهبردهای بهبود احساس امنیت اجتماعی (مورد مطالعه: شهروندان شهر شیراز). مجله مطالعات جامعه‌شناختی شهری، سال 5، شماره 15، صص 27-62.
- بوردیو، پی یر (1384). شکل‌های سرمایه، به نقل از کتاب سرمایه اجتماعی اعتماد، دموکراسی و توسعه. ترجمه کیان تاجبخش، تهران: نشر شیرازه.
- تراسبی، دیوید (1382). اقتصاد و فرهنگ. ترجمه کاظم فرهادی، تهران: نشر نی.
- خادیمان، طلیمه (1387). سبک زندگی و مصرف فرهنگی: مطالعه‌ای در حوزه جامعه‌شناسی فرهنگی و دیباچه‌ای بر سبک زندگی ایرانیان. تهران: نشر موسسه فرهنگی - هنری جهان کتاب.
- خوش‌فر، غلامرضا (1387). تأثیر سرمایه اجتماعی بر مشارکت سیاسی: مطالعه موردی استان گلستان. پایان نامه مقطع دکتری جامعه‌شناسی، تهران: دانشگاه علامه طباطبایی.
- ذکایی، محمد سعید و فرزانه، حمید (1388). زنان و فرهنگ بدن: زمینه‌های انتخاب جراحی‌های زیبایی در زنان تهرانی. فصلنامه انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات، شماره 11، صص 60-43.
- رضایی، علی محمد (1385). ساخت و اعتباریابی آزمون احساس ایمنی، نامنی و رابطه آن با استعداد اعتماد در دانشجویان دانشگاه‌های دولتی شهر تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علامه طباطبایی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.
- شارع پور، محمود و خوشفر، غلامرضا (1381). رابطه سرمایه فرهنگی با هویت اجتماعی جوانان «مطالعه موردی شهر تهران»، نامه علوم اجتماعی، شماره 20، صص 133-147.

- فیتز پتریک، تونی (1385). نظریه‌های رفاه جدید. ترجمه هرمز همایون‌پور، تهران: موسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی.
- فیلد، جان (1388). سرمایه اجتماعی. ترجمه غلامرضا غفاری و حسین رضائی، تهران: انتشارات کویر، چاپ دوم.
- ملاحسنی، حسین (1381). بررسی رابطه بین میزان سرمایه اجتماعی و نوع دینداری در بین دانش‌آموزان سال سوم دبیرستان در گلستان (علی آباد - گنبد). پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس.
- موحد، مجید و همت، صغری (1392). مطالعه عوامل فرهنگی و اجتماعی مرتبط با احساس امنیت اجتماعی زنان، زن و جامعه. سال 4، شماره 2، صص 55-82.
- موذن جامی، محمد هادی (1378). مقدمه‌ای بر امنیت و مولفه‌های آن. فصلنامه دانش انتظامی.
- نویدنیا، منیژه (1382). درآمدی بر امنیت اجتماعی. فصلنامه مطالعات راهبردی، سال ششم، شماره اول. صص 55-76.
- هزار جریبی، جعفر و صفری شالی، رضا (1388). بررسی رضایت از زندگی و جایگاه احساس امنیت در آن. فصلنامه علمی - پژوهشی انتظام اجتماعی، سال اول، شماره سوم، پاییز 1388.
- Bourdieu, P (1986) "The Forms of Capital in Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education".(Ed.) JG. Richardson, New York: Greenwood Press, (pp.241-258).
- Bourdieu, P. (1977) "Cultural Reproduction and Social Reproduction", pp. 487-511 in J. Karaxel and A. H. Halsey (eds) Power and Ideology in Education, Oxford University Press, New York.
- Coleman, J. S. (2002). "Social Capital in the Creation of Human Capital, In: Calhoun, C. and Others. Contemporary Sociological Theory. Oxford Blackwell. pp. 110-125.
- Dimaggio, P. and J. Mohr (1987) "Cultural Capital, Education Attainment and Marital Selection", American Journal of Sociology, 90: 1231-61.
- Hayse, Bruce (2000) "Gradient Well-Formedness in Optimality Theory". In Joost Dekkers, Frank Van Der Leeuw and Jeroen Van De Weijer (eds) Optimality Theory: Phonology, Syntax and Acquisition. Oxford. Uk. Ovp. Pp. 88-120.
- Lindström, Martin Merlo, Juan, Östergren, Per-Olof(2003),social capital and unsecurity scence, social Science & Medicine, Volume 56, Issue 5, March 2003, Pages 1111-1120.
- Pantazis, C. (2009) . "Fear of Crime Vulnerability and Poverty British"Journal of Criminology, volume40, Issue3, pp: 414-436.